

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 130/2011-21

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 14. apríla 2011 predbežne prerokoval sťažnosť obchodnej spoločnosti F., s. r. o. „v konkurze“, K., ktorou namietala porušenie svojich základných práv podľa čl. 46 ods. 1, čl. 47 ods. 2 a 3 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 37 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd a práv podľa čl. 6 ods. 1 a čl. 13 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Krajského súdu v Košiciach v konaní vedenom pod sp. zn. 6 S/118/2007 a jeho uzneseniami zo 6. marca 2009 a z 3. júna 2010, postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky ako odvolacieho súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 3 Sžf/49/2009 a jeho uznesením z 10. decembra 2009 a postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky ako dovolacieho súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 1 Sdo/2/2010 a jeho uznesením z 22. apríla 2010, a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť obchodnej spoločnosti F., s. r. o. „v konkurze“, o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 3. marca 2010 doručená sťažnosť obchodnej spoločnosti F., s. r. o. „v konkurze“, K. (ďalej len „sťažovateľka“), ktorú doplnila podaniami doručenými ústavnému súdu 24. mája 2010 a 7. júla 2010. Predmetnou sťažnosťou namietala porušenie svojich základných práv podľa čl. 46 ods. 1, čl. 47 ods. 2 a 3 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a podľa čl. 37 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práv podľa čl. 6 ods. 1 a čl. 13 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Krajského súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 6 S/118/2007 a jeho uzneseniami zo 6. marca 2009 a z 3. júna 2010, postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako odvolacieho súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 3 Sžf/49/2009 a jeho uznesením z 10. decembra 2009 a postupom najvyššieho súdu ako dovolacieho súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 1 Sdo/2/2010 a jeho uznesením z 22. apríla 2010.

Sťažovateľka sa žalobou podanou na krajskom súde domáhala preskúmania zákonnosti postupu a rozhodnutí Colného riaditeľstva Slovenskej republiky a Colného úradu K. Žiadosťou z 26. októbra 2007 požiadala krajský súd o ustanovenie zástupcu z radov advokátov. Krajský súd uznesením č. k. 6 S/118/2007-90 zo 6. marca 2009 (ďalej aj „uznesenie krajského súdu o neustanovení zástupcu“) rozhodol tak, že sťažovateľkinej žiadosti nevyhovel. Na základe odvolania sťažovateľky najvyšší súd potvrdil uznesenie krajského súdu svojím uznesením sp. zn. 3 Sžf/49/2009 z 10. decembra 2009 (ďalej aj „uznesenie odvolacieho súdu“). Proti uzneseniu odvolacieho súdu podala sťažovateľka dovolanie zo 6. januára 2010, o ktorom rozhodol najvyšší súd uznesením sp. zn. 1 Sdo/2/2010 z 22. apríla 2010, ktorým dovolacie konanie z dôvodu nedostatku právomoci zastavil (ďalej aj „uznesenie dovolacieho súdu“).

Krajský súd výzvou z 29. decembra 2009 vyzval sťažovateľku, aby predložila splnomocnenie udelené advokátovi na jej zastupovanie v konaní, a to v lehote 10 dní od doručenia výzvy s upozornením, že po márnom uplynutí lehoty súd konanie zastaví. Z dôvodu, že sťažovateľka v uvedenej lehote nepredložila splnomocnenie udelené advokátovi, krajský súd uznesením č. k. 6 S/118/2007-127 z 3. júna 2010 konanie zastavil

z dôvodu, že sťažovateľka nebola zastúpená podľa § 250a Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj OSP“), (ďalej aj „uznesenie krajského súdu o zastavení konania“).

Sťažovateľka v sťažnosti poukazuje na ustanovenia Obchodného zákonníka o základnom imaní a podáva vlastný právny výklad o „*ručení spoločnosti za svoje záväzky celým svojím majetkom*“ s tým, že zaplatenie súdneho poplatku zo základného imania by viedlo k jeho zníženiu pod zákonom ustanovenú minimálnu hodnotu. Uvádza, že ústavný súd v dvoch prípadoch vyhovel jej žiadosti o ustanovenie právneho zástupcu s tým, že ústavný súd skúmal jej skutočné majetkové pomery. „*Preto aj z tohto pohľadu, ak oba súdy majetnosť žalobkyne vyvodzujú len z tohto jediného faktu (zápis základného imania v OR), bez vykonania akéhokoľvek ďalšieho dokazovania, je ich rozhodnutie zaťažené porušením ústavných princípov rovnosti účastníkov konania a spravodlivého prejednanie veci, nakoľko samotný fakt zapísaného základného imania nemôže byť považovaný za dôkaz existencie majetku pre potreby platenia súdnych poplatkov a nákladov na právne zastúpenie advokátom. ...*

Dokonca, keby aj žiadateľka k žiadosti nepriložila vôbec žiadne dôkazy, súd má nesporne povinnosť zistiť skutočné majetkové pomery žiadateľky a postupovať pri rozhodovaní o tejto otázke prípadne aj podľa ust. § 43 OSP. V tomto prípade však súd doplnenie dôkazov nepožadoval a napriek tomu svoje negatívne rozhodnutie odôvodnil nepreukázaním majetkových pomerov žalobkyňou takých, ktoré by súdu umožňovali žiadosti vyhovieť. K tomuto negatívne rozhodnutiu súd nesporne dospel porušením ústavného práva žalobkyne na spravodlivé prejednanie jej veci...

Oba súdy taktiež vyslovili, že výška súdneho poplatku nie je natoľko vysoká (66 €), aby ju Sťažovateľka nemohla zaplatiť...

Sťažovateľka už prvostupňovému súdu listinné preukázala, že majetok má, avšak nemôže s ním nakladať. Predložila súdu rozsudok Krajského súdu Košice, č. k. 6Cb 275/01, z ktorého nad akúkoľvek pochybnosť vyplýva, že o všetok svoj majetok v hodnote cca 830 000,- € bola nezákonne pripravená práve Krajským súdom Košice...

Sťažovateľka súdu rovnako preukázala, že technologický majetok v hodnote cca 10 mil. € jej zaistil Colný úrad K., takže ani s týmto majetkom nemôže nakladať.

Z rozsudku NS SR č. k. 7Sž 67/02, priloženého k žiadosti o pridelenie právneho zástupcu vyplýva, že Sťažovateľka za porušenie colných predpisov nenesie zodpovednosť a colný orgán mal správne konanie voči nej zastaviť v plnom rozsahu. ...

Aj prvostupňový aj odvolací súd zaujali stanovisko, že sa nejedná o tak vysoký poplatok, aby ho Sťažovateľka nemohla zaplatiť. Ničím však nezdôvodnili, v čom vidia skutočnosť, že poplatok nie je až tak vysoký a akými úvahami sa riadili pri rozhodovaní o tejto otázke. ...

Dodávam, že 1000,- Sk poplatok zaplatený a súdom vrátený, na ktorý súd poukazuje, nebol zaplatený z majetku Sťažovateľky, ale za Sťažovateľku ho zaplatil jej konateľ zo svojich osobných zdrojov, keď si to mohol dovoliť. Naopak, z daňových priznaní nesporne vyplýva, že od 5. 10. 2000 mala Sťažovateľka nulový príjem a s vôbec žiadnou ďalšou časťou svojho majetku nemohla nakladať.“

Pokiaľ ide o argument, že sťažovateľka je podnikateľka a podnikateľské riziko nemožno prenášať na štát, sťažovateľka uvádza, že argumentáciu *«prevzala... z JUDr. Edmund Horváth – seminár „Súdne poplatky a trovy konania“, organizovaný Justičnou akadémiou, B. Bystrica, 4. marca 2009, s ktorou sa stotožňuje...»*. Predmetný dokument obsahuje analýzu relevantných článkov ústavy, Občianskeho súdneho poriadku, rozhodnutí ústavného súdu, najvyššieho súdu, Ústavného súdu Českej republiky a judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva.

Sťažovateľka poukazuje na to, že skúmanie toho, či u účastníka sú predpoklady, aby bol oslobodený od súdnych poplatkov, je potrebné vykonať len v rozsahu podľa § 138 ods. 1 OSP, pričom uvedené ustanovenie nerozlišuje, či účastník je fyzická osoba alebo právnická osoba. *„Sťažovateľka preto namieta, že odvolací súd pri rozhodovaní o jej odvolaní voči neodpusteniu súdnych poplatkov a nepridelení právneho zástupcu v odvolacom konaní rozhodol prostredníctvom svojvoľného výkladu ust. § 138(1) OSP, nerešpektovaním jeho znenia, porušiac ústavný princíp rovnosti účastníkov v konaní.“*

V doplnení sťažnosti z 24. mája 2010 sťažovateľka uvádza, že uznesením dovolacieho súdu najvyšší súd *„porušil právo Sťažovateľky na spravodlivé prejednanie jej*

veci neustranným a nezávislým súdom, porušil jej právo na prístup k súdu a uprel jej právo na spravodlivosť.

V rozhodnutí dovolacieho súdu vidí Sťažovateľka protirečenie, ktoré ostalo nevysvetlené. ... ako mohol v takomto prípade vo veci ustanovenia právneho zástupcu konať odvolací súd a... súd prvostupňový, ak bolo toto konanie konaním vo veci v správnom súdnictve a ak spoločnosť nebola zastúpená právnym zástupcom... a v konaní existovala neodstránená prekážka nezaplateného súdneho poplatku.“.

V doplnení sťažnosti z 2. júla 2010 sťažovateľka v súvislosti s uznesením krajského súdu o zastavení konania uvádza, že *„zastavením konania... na podklade uvedeného procesného postupu a rozhodnutí súdov, došlo k porušeniu jej základného práva na spravodlivé prejednanie jej veci, na prístup k súdu a vo svojej podstate znamená odopretie spravodlivosti súdom“.*

Zo sťažnosti a z jej doplnení vyplýva, že sťažovateľka navrhuje, aby ústavný súd rozhodol, *„... že došlo k porušeniu jej základného práva na spravodlivé prejednanie jej veci, na prístup k súdu a vo svojej podstate znamená odopretie spravodlivosti súdom...“,*

a v nadväznosti na to, aby *„... zrušil uznesenie Najvyššieho súdu zo dňa 10. 12. 2009 č. k. 3 Sžf 49/2009, zrušil uznesenie Krajského súdu Košice zo dňa 6. 3. 2009, č. k. 6 S 118/2007 a aby vec vrátil príslušnému súdu na nové rozhodnutie.*

... priznal náhradu nemajetkovej ujmy vo výške 500,- €, ako aj náhradu trov konania a právneho zastúpenia.“.

II.

Ústavný súd podľa čl. 127 ods. 1 ústavy rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene, môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený. Ak ústavný súd navrhovateľa na také nedostatky upozornil, uznesenie sa nemusí odôvodniť.

1. K namietanému postupu krajského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 6 S/118/2007 a jeho uzneseníu zo 6. marca 2009 o neustanovení zástupcu

Z ustálenej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že v zmysle čl. 127 ods. 1 ústavy rozhoduje o sťažnostiach týkajúcich sa porušenia základných práv a slobôd vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd. Namietané porušenie niektorého zo základných práv a slobôd teda nezakladá automaticky aj právomoc ústavného súdu na konanie o nich. Pokiaľ ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti zistí, že ochrany toho základného práva alebo slobody, porušenie ktorých sa namieta, sa sťažovateľ môže domôcť využitím jemu dostupných a účinných právnych prostriedkov nápravy pred iným súdom, musí takúto sťažnosť odmietnuť z dôvodu nedostatku svojej právomoci na jej prerokovanie (napr. I. ÚS 103/02, IV. ÚS 83/2011).

Vzhľadom na takto formulovaný princíp subsidiarity je tak vylúčená právomoc ústavného súdu meritórne konať a rozhodovať o sťažovateľkou uplatnených námietkach porušenia jej základných práv a práv postupom a napadnutým uznesením krajského súdu č. k. 6 S/118/2007-90 zo 6. marca 2009 o neustanovení zástupcu. Ochrany svojich práv sa

sťažovateľka mohla domáhať a aj sa domáhala podaním odvolania proti nemu. Ústavný súd z tohto dôvodu sťažnosť v tej časti, ktorá smeruje proti označenému postupu a napadnutému uzneseniu krajského súdu o neustanovení zástupcu, odmietol aj z dôvodu nedostatku svojej právomoci podľa § 25 ods. 2 prvej vety zákona o ústavnom súde.

2. K namietanému postupu najvyššieho súdu ako odvolacieho súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 3 Sžf/49/2009 a k jeho uzneseniu z 10. decembra 2009

Z § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde vyplýva, že úlohou ústavného súdu pri predbežnom prerokovaní sťažnosti je tiež posúdiť, či táto nie je zjavne neopodstatnená. V súlade s konštantnou judikatúrou ústavného súdu za zjavne neopodstatnenú možno považovať sťažnosť vtedy, keď namietaným postupom alebo namietaným rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok príčinnej súvislosti medzi označeným postupom alebo rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť preto možno považovať takú, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, tiež napr. I. ÚS 4/00, II. ÚS 101/03).

Podľa svojej konštantnej judikatúry ústavný súd nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Z tohto ústavného postavenia vyplýva, že úlohou ústavného súdu nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách (napr. I. ÚS 19/02, I. ÚS 27/04, I. ÚS 74/05).

Právomoc ústavného súdu konať a rozhodovať podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o namietaných porušeníach ústavou alebo príslušnou medzinárodnou zmluvou

garantovaných práv a slobôd je založená na princípe subsidiarity, v zmysle ktorého ústavný súd o namietaných zásahoch do týchto práv alebo slobôd rozhoduje len v prípade, že je vylúčená právomoc všeobecných súdov, alebo v prípade, ak by účinky výkonu tejto právomoci všeobecným súdom neboli zlučiteľné s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou. V nadväznosti na to nie je ústavný súd zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol, alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť predmetom kontroly zo strany ústavného súdu len vtedy, ak by ním vyведенé závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (m. m. I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02).

V sťažnosti sťažovateľka namietala porušenie svojho základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, základného práva na právnu pomoc v konaní pred súdmi podľa čl. 47 ods. 2 ústavy, porušenie rovnosti účastníkov v konaní podľa čl. 47 ods. 3 ústavy, porušenie svojho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a práva na účinný právny prostriedok nápravy podľa čl. 13 dohovoru a porušenie rovnosti účastníkov v konaní podľa čl. 37 ods. 2 listiny postupom najvyššieho súdu ako odvolacieho súdu v konaní sp. zn. 3 Sžf/49/2009 a jeho uznesením z 10. decembra 2009.

Najvyšší súd ako odvolací súd skúmal vecnú správnosť rozhodnutia krajského súdu, ktorým tento nevyhovel žiadosti sťažovateľky o ustanovenie zástupcu z radov advokátov, pričom uviedol:

„Obchodný register vedie okresný súd v sídle krajského súdu, v danom prípade je registrovým súdom Okresný súd Košice I, preto nebolo nutné dokazovať túto skutočnosť ako známu súdu z jeho činnosti. Navyše obchodný register je verejne prístupný, každý má právo do neho nahliadať a vedie sa aj v elektronickej forme.

Odvolací súd sa stotožnil s odôvodnením napadnutého uznesenia krajského súdu. Odvolací súd ešte uvádza že navrhovateľ ako právnická osoba vznikol za účelom podnikania. Riziko neúspechu, ktoré z podnikateľskej činnosti plynie, nemôže znášať štát. Pokiaľ by tomu tak nebolo, potom by podnikateľské riziko každého podnikateľa prechádzalo na štát, keďže súdne poplatky sú príjmom štátneho rozpočtu, čo je neprípustné, pretože každý podnikateľ podniká na vlastnú zodpovednosť (§ 2 ods. 1 Obchodný zákonník).“

Krajský súd pritom v relevantnej časti odôvodnenia svojho uznesenia zo 6. marca 2009 uviedol:

„V danom prípade súd... dospel k záveru, že nie sú splnené... predpoklady (podľa § 138 ods. 1 OSP, pozn.), pretože pomery žalobcu neodôvodňujú jeho oslobodenie od súdnych poplatkov. Z výpisu z obchodného registra zo dňa 6. 3. 2009 súd zistil, že žalobca je zapísaný ako spoločnosť s ručením obmedzeným so základným majetkom 2.000,- Sk (správne má byť 200.000,- Sk) a na jej majetok do dnešného dňa nebol vyhlásený konkurz. Súd je preto toho názoru, že samotné daňové priznanie podávané žalobcom ešte nepreukazuje, že žalobca nemá iný majetok v inej forme ako to vyplýva z vyššie označeného výpisu z obchodného registra žalobcu. Žalobca súdu nepreukázal, že sa dostal do takej situácie, že by nemohol zaplatiť súdny poplatok 2.000,- Sk, ak v predmetnom konaní zaplatil súdny poplatok 1.000,- Sk za vydanie predbežného opatrenia, ktoré mu súd vrátil. Súdny poplatok 66,- eur... nie je tak vysokým poplatkom, že by žalobca tento poplatok nebol schopný zaplatiť, a preto... žalobca nesplňa predpoklady pre ustanovenie zástupcu z radov advokátov, keďže nie sú u neho splnené predpoklady, aby bol oslobodený od súdnych poplatkov.“

Základom argumentácie sťažovateľky je jej nesúhlas s právnym názorom najvyššieho súdu ako odvolacieho súdu, pričom argumentuje najmä tým, že § 30 ods. 1, resp. § 138 ods. 1 OSP účastníkov konania nerozlišuje na fyzické osoby a na právnické osoby.

Podľa § 30 ods. 1 OSP účastníkovi, u ktorého sú predpoklady, aby bol súdom oslobodený od súdnych poplatkov, ustanoví sudca alebo poverený zamestnanec súdu na jeho žiadosť za zástupcu Centrum právnej pomoci alebo advokáta zapísaného do zoznamu

podľa osobitného predpisu, ak je to potrebné na ochranu jeho záujmov. O tejto možnosti súd účastníka poučí.

Podľa § 138 ods. 1 OSP na návrh môže súd priznať účastníkovi celkom alebo sčasti oslobodenie od súdnych poplatkov, ak to pomery účastníka odôvodňujú a ak nejde o svojvoľné alebo zrejme bezúspešné uplatňovanie alebo bránenie práva.

Konanie podľa § 30 ods. 1 OSP sa začína na návrh účastníka, ktorý musí preukázať, že spĺňa predpoklady na ustanovenie zástupcu, okrem iných teda aj to, že jeho pomery odôvodňujú oslobodenie od súdnych poplatkov. Navrhovateľ v konaní podľa § 30 ods. 1 OSP je povinný označiť dôkazy na preukázanie svojich tvrdení (§ 79 ods. 1 a § 120 ods. 1 OSP) a je povinný k žiadosti pripojiť listinné dôkazy, na ktoré sa odvoláva (§ 79 ods. 2 OSP). Tento účastník je zodpovedný za výsledok konania, ktorý je závislý od skutkových zistení a ním navrhnutých a súdom vykonaných dôkazov. Ak dostatočne nepreukáže svoje tvrdenia tom, že spĺňa predpoklady na oslobodenie od súdnych poplatkov (neunesie dôkazné bremeno), súd jeho návrh na ustanovenie zástupcu zamietne (resp. tomuto návrhu nevyhoví).

Z odôvodnenia uznesenia krajského súdu vyplýva, že návrhu sťažovateľky na ustanovenie zástupcu nevyhoviel z dôvodu, že „*nepreukázal[a], že sa dostal[a] do takej situácie, že by [nemohla] zaplatiť súdny poplatok*“, a tiež uviedol, že „*samotné daňové priznanie ešte nepreukazuje, že žalobca nemá iný majetok v inej forme*“. Krajský súd takto dospel k záveru, že sťažovateľka dostatočne nepreukázala, že spĺňa predpoklady na oslobodenie od súdnych poplatkov.

Krajský súd pri svojom rozhodovaní ďalej vychádzal z údajov na výpise z obchodného registra sťažovateľky, predovšetkým z údajov o základnom imaní 200 000 Sk (ktorý krajský súd označuje ako „*základný majetok*“), a zo zistenia, že v čase rozhodovania krajského súdu nebol na sťažovateľku vyhlásený konkurz. Najvyšší súd sa s týmito dôvodmi stotožnil, pričom doplnil ďalšie dôvody, prihliadnuc na to, že „*navrhovateľ ako právnická osoba vznikol za účelom podnikania. Riziko neúspechu, ktoré z podnikateľskej*

činnosti plynie, nemôže znášať štát. Pokiaľ by tomu tak nebolo, potom by podnikateľské riziko... prechádzalo na štát,... každý podnikateľ podniká na vlastnú zodpovednosť...“.

V tejto súvislosti ústavný súd uvádza, že § 138 ods. 1 OSP používa pojem „účastník“, pričom nerozlišuje, či ide o fyzickú osobu alebo právnickú osobu. To, či v konaní je účastníkom fyzická osoba alebo právnická osoba, prináša so sebou ale určité prirodzené dôsledky, ktoré vedú k odlišnému prístupu zo strany všeobecných súdov (napr. pri skúmaní procesnej spôsobilosti sa u fyzickej osoby vychádza zo spôsobilosti na právne úkony, pri právnickej osobe z ustanovení zákona, ktoré určujú, kto je oprávnený konať za právnickú osobu, teda kto je jej štatutárnym orgánom). Táto prirodzená diferenciácia v závislosti od povahy účastníka konania nie je porušením zásady rovnosti účastníkov konania.

Rovnosť účastníkov súd zabezpečuje vytvorením rovnakých procesných možností na uplatnenie ich práv a plnenie ich povinností. Podstata tejto ústavnej zásady spočíva v tom, že všetci účastníci občianskeho súdneho konania (osobitne sporového konania) majú rovnaké procesné práva a povinnosti, ktoré uplatňujú a plnia za rovnakých procesných podmienok bez zvýhodnenia alebo diskriminácie niektorej z procesných strán. Nerozhoduje procesné postavenie alebo procesná pozícia účastníka, nie je podstatné ani to, ktorý z účastníkov sa stane žalobcom a ktorý z účastníkov je žalovaný (II. ÚS 35/02, IV. ÚS 126/09).

V kontexte konania podľa § 30 ods. 1 OSP uplatnenie zásady rovnosti účastníkov okrem iných znamená, že každý účastník, bez ohľadu na to, či právnická osoba alebo fyzická osoba, má právo požiadať o ustanovenie zástupcu, súd je povinný účastníkovi poskytnúť primeranú možnosť na preukázanie svojich tvrdení a žiadosť účastníka podľa § 30 ods. 1 OSP prejednať a o nej rozhodnúť. Navrhovateľ v konaní podľa § 30 ods. 1 OSP, či už právnická osoba alebo fyzická osoba, bude ale zodpovedný za unesenie dôkazného bremena, teda okrem iných za to, či dostatočne preukáže, že jeho pomery odôvodňujú oslobodenie od súdnych poplatkov. Povaha účastníka konania bude spravidla ovplyvňovať druh dôkazných prostriedkov, ktorými účastník preukáže svoje pomery.

V prípade právnických osôb založených na účely podnikania, osobitne kapitálových obchodných spoločností, je dôvodné vychádzať z predpokladu, že takýto účastník má obchodný majetok v rozsahu základného imania, ktorého výška a rozsah splatenia je uverejnená v obchodnom registri. V tejto súvislosti ústavný súd poukazuje na zásadu tvorby a zachovania základného imania, ktorá sa týka aj spoločnosti s ručením obmedzeným a je vyjadrená napr. v ustanoveniach Obchodného zákonníka o povinnosti splatiť vklady v určitom rozsahu už pred vznikom spoločnosti, napr. § 59 ods. 2, § 111 ods. 1, ods. 2 Obchodného zákonníka, o povinnosti určiť hodnotu nepeňažného vkladu znaleckým posudkom § 59 ods. 3 Obchodného zákonníka, o povinnosti spoločníkov splatiť vklady v určitej lehote § 113 ods. 1 Obchodného zákonníka, o možnosti zvýšiť základné imanie peňažnými vkladmi až po úplnom splatení doterajších peňažných vkladov podľa § 142 Obchodného zákonníka, o povinnostiach voči veriteľom spoločnosti pri znížení základného imania podľa § 147 ods. 1 Obchodného zákonníka a pod. Predpoklad o existencii obchodného majetku v rozsahu základného imania však nemôže byť uplatňovaný spôsobom, ktorý by efektívne zabraňoval obchodným spoločnostiam právo na prístup k súdu len z dôvodu nedostatku majetku (m. m. PL. ÚS 38/99). Všeobecné súdy v súlade s princípom rovnosti účastníkov musia prejednať návrh obchodnej spoločnosti ako účastníka podľa § 30 OSP a poskytnúť jej možnosť preukázať svoje tvrdenia o dôvodoch na oslobodenie od súdnych poplatkov. Záver o tom, že obchodné spoločnosti nemôžu byť oslobodené od súdnych poplatkov, prípadne im nemožno ustanoviť zástupcu podľa § 30 OSP, nevyplyva z ustanovení Občianskeho súdneho poriadku a bol by neústavný a zjavne arbitrárny.

V tomto prípade krajský súd a najvyšší súd ako odvolací súd prerokovali návrh sťažovateľky na ustanovenie zástupcu, sťažovateľke poskytli možnosť preukázať, že jej pomery odôvodňujú oslobodenie od súdnych poplatkov. Na základe zistených skutočností dospeli k záveru, že sťažovateľka nepreukázala, že sú dané zákonné dôvody podľa § 30 OSP v spojení s § 138 ods. 1 OSP, pre ktoré by jej mal byť ustanovený zástupca z radov advokátov.

Ústavný súd na základe uvedeného konštatuje, že postup najvyššieho súdu ako odvolacieho súdu v spojení s postupom krajského súdu pri rozhodovaní o žiadosti sťažovateľky o ustanovenie zástupcu z radov advokátov nie je svojvoľný, teda arbitrárny, je v súlade s procesnoprávnymi predpismi (napr. § 30, § 120 ods. 1, § 138 ods. 1 OSP) a najvyšší súd ako odvolací súd v spojení s krajským súdom svoje závery primerane odôvodnil. V tejto súvislosti ústavný súd poukazuje na svoju judikatúru, v ktorej konštatoval, že postup súdneho orgánu, ktorý koná v súlade s procesnoprávnymi a hmotnoprávnymi predpismi konania v občianskoprávnej alebo trestnoprávnej veci, nemožno považovať za porušenie základného práva na súdnu ochranu (I. ÚS 8/96, I. ÚS 6/97). Ústavný súd nezistil žiadne také skutočnosti, ktoré by čo i len naznačovali možnosť porušenia základného práva sťažovateľky na súdnu ochranu postupom a rozhodnutím najvyššieho súdu.

Ústavný súd nezistil ani príčinnú súvislosť medzi napadnutým uznesením najvyššieho súdu ako odvolacieho súdu a jeho postupom v konaní vedenom pod sp. zn. 3 Sžf/49/2009 a sťažovateľkou namietaným porušením základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, základného práva na právnu pomoc v konaní pred súdmi podľa čl. 47 ods. 2 ústavy, porušením rovnosti účastníkov v konaní podľa čl. 47 ods. 3 ústavy, porušením práva na účinný právny prostriedok nápravy podľa čl. 13 dohovoru a porušením rovnosti účastníkov v konaní podľa čl. 37 ods. 2 listiny a vzhľadom na uvedené bolo potrebné jej sťažnosť vo vzťahu k namietanému uzneseniu najvyššieho súdu ako odvolacieho súdu a jeho postupu v konaní sp. zn. 3 Sžf/49/2009 odmietnuť podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

3. K namietanému postupu najvyššieho súdu ako dovolacieho súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 1 Sdo/2/2010 a k jeho uzneseniu z 22. apríla 2010

Pokiaľ ide o postup najvyššieho súdu ako dovolacieho súdu a jeho uznesenie sp. zn. 1 Sdo/2/2010 z 22. apríla 2010, ktorým najvyšší súd dovolacie konanie zastavil, sťažovateľka v sťažnosti uviedla, že svojím postupom a rozhodnutím najvyšší súd ako dovolací súd *„porušil právo Sťažovateľky na spravodlivé prejednanie jej veci nestranným*

a nezávislým súdom, porušil jej právo na prístup k súdu a uprel jej právo na spravodlivosť“. Z obsahu sťažnosti sťažovateľky v tejto časti vyplýva, že sťažovateľka namieta, že uvedeným postupom najvyššieho súdu ako dovolacieho súdu a jeho rozhodnutím o zastavení konania malo dôjsť k porušeniu jej základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy.

V relevantnej časti svojho uznesenia najvyšší súd ako dovolací súd uviedol:

„Dovoláním možno napadnúť právoplatné rozhodnutie odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa. (§ 236 ods. 1 OSP). To neplatí aj vo veciach správneho súdnictva, v ktorých Najvyšší súd ... nie je súdom dovolacím.

V konaní sa navrhovateľ domáhal preskúmania právoplatného rozhodnutia odvolacieho súdu vo veci, patriacej na konanie podľa V. časti OSP, v ktorej Najvyšší súd ... nie je dovolacím súdom a ako súd dovolací, nemá právomoc konať.

Najvyšší súd Slovenskej republiky preto s poukazom na § 104 ods. 1 v spojení s § 246c OSP konanie vo veci zastavil, lebo právomoc konať vo veci samej nemal.“

Podľa názoru ústavného súdu uvedený právny názor najvyššieho súdu ako dovolacieho súdu je zdôvodnený dostatočne, preto ho nemožno považovať za zjavne neodôvodnený, je logický a vyplýva z výkladu platnej právnej úpravy. Skutočnosť, že sťažovateľka sa s právnym názorom najvyššieho súdu ako dovolacieho súdu nestotožňuje, nemôže sama osebe viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti tohto názoru a nezakladá ani oprávnenie ústavného súdu nahradiť jeho právny názor svojim vlastným. O svojvôli pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchyľil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam. Podľa názoru ústavného súdu predmetný právny výklad § 246c ods. 1 OSP najvyšším súdom ako dovolacím súdom takéto nedostatky nevykazuje, a preto bolo potrebné sťažnosť aj vo vzťahu k napadnutému konaniu a rozhodnutiu najvyššieho súdu ako dovolacieho súdu podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde odmietnuť ako zjavne neopodstatnenú.

4. K namietanému postupu krajského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 6 S/118/2007 a k jeho uzneseniu z 3. júna 2010 o zastavení konania

Pokiaľ ide o postup krajského súdu a jeho uznesenie č. k. 6 S/118/2007-127 z 3. júna 2010 o zastavení konania, sťažovateľka v sťažnosti uviedla, že postupom a rozhodnutím krajského súdu došlo k „porušeniu jej základného práva na spravodlivé prejednanie jej veci, na prístup k súdu a vo svojej podstate znamená odopretie spravodlivosti súdom“. Z obsahu sťažnosti sťažovateľky v tejto časti vyplýva, že sťažovateľka namieta, že uvedeným postupom krajského súdu a jeho rozhodnutím o zastavení konania malo dôjsť k porušeniu jej základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy.

V tejto súvislosti ústavný súd konštatuje, že už spomenutý princíp subsidiarity podľa čl. 127 ods. 1 ústavy (vyjadrený aj v § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde) znamená, že ústavný súd nemá právomoc preskúmať postup a rozhodnutie súdu, ak o ochrane základných práv a slobôd rozhoduje na základe riadneho opravného prostriedku iný súd v systéme všeobecného súdnictva. Podľa § 250d ods. 3 OSP proti uzneseniu, ktorým súd zastaví konanie z dôvodu, že žalobca nie je zastúpený podľa § 250a, je odvolanie prípustné. Vychádzajúc zo subsidiárnej právomoci ústavný súd na základe uvedených skutočností uzavrel, že vo veci postupu krajského súdu a jeho uznesenia o zastavení konania je tu ešte iný súd (čl. 127 ods. 1 ústavy), ktorý je oprávnený a povinný rozhodovať o tom, či došlo k porušeniu sťažovateľkou označeného základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, a preto aplikujúc čl. 127 ods. 1 ústavy a § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde odmietol sťažnosť aj v časti, v ktorej sťažovateľka namietala porušenie svojho základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy postupom krajského súdu a jeho uznesením o zastavení konania pre nedostatok svojej právomoci.

Vzhľadom na odmietnutie sťažnosti ako celku stratilo opodstatnenie zaoberať sa návrhom sťažovateľky na ustanovenie zástupcu z radov advokátov na konanie pred ústavným súdom a jej ďalšími návrhmi uvedenými v sťažnosti.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 14. apríla 2011